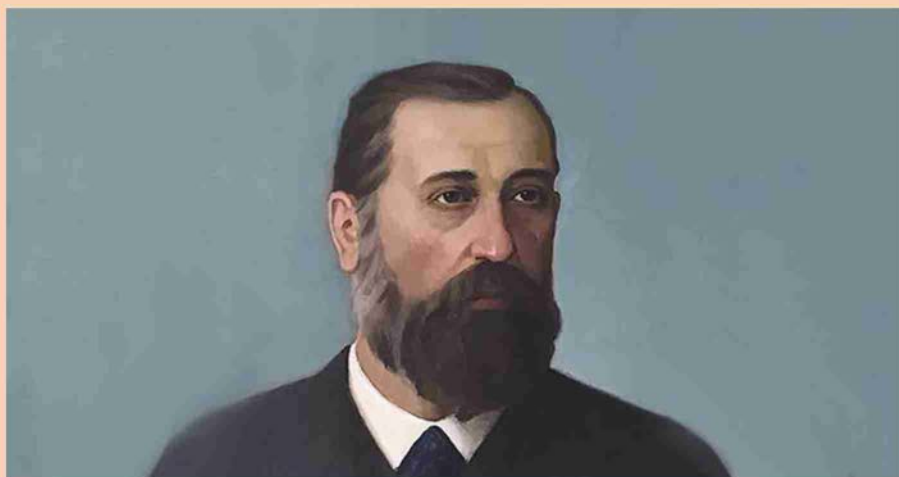

УПРАВЛІННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я
СУМСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
ДЕРЖАВНОЇ
АДМІНІСТРАЦІЇ
СУМСЬКА ОБЛАСНА НАУКОВА
МЕДИЧНА БІБЛІОТЕКА

***Наш земляк – видатний
вчений-гістолог
Петро Іванович Перемежко***

Біобібліографічний показник
(до 120-річчя від дня смерті)

Суми - 2014

***Відповідальний за
випуск:***

**Безверха О.В., завідувача відділом
науково-бібліографічної та
інформаційної роботи**

***Матеріал підго-
тувала:***

Безверха О.В.

***Комп'ютерний
набір та верстка:***

Безверха О.В.

Наш земляк – видатний вчений-гістолог Петро Іванович Перемежко : біобібліограф. покажчик / уклад. О. В. Безверха. – Суми, 2014. - Вип. 13. - 20 с. - (Серія «Видатні медики Сумщини»).

Біобібліографічний покажчик присвячений 120-річчю від дня смерті видатного вітчизняного вченого-гістолога, гістофізіолога, ембріолога, представника морфолого-функціонального напрямку, засновника і керівника Київської гістологічної школи Петра Івановича Перемежко, який зробив значний внесок у розвиток гістології в Україні та був у числі перших професорів, які створювали самостійні кафедри гістології, що стало поштовхом до розвитку цієї науки.

Видання містить основні дати життя та діяльності П. І. Перемежко, хронологічний покажчик праць, роботи, які вийшли з лабораторії видатного гістолога та літературу про нього.

Розрахований на спеціалістів медичної галузі та всіх, хто цікавиться питаннями історії медичної науки, охорони здоров'я.

Основні дати життя та діяльності П.І. Перемежка

При підготовці покажчика використані матеріали фонду Сумської ОНМБ та відкритого доступу Інтернет. У зв'язку з ліквідацією в 2022 році Сумської ОНМБ всі документи передані в архів Сумського обласного краєзнавчого музею.

1833 р., 24 липня (новий стиль)	Народився в селі Риботині Кролевецького повіту Чернігівської губернії
1848 р.	Закінчив Кролевецьке повітове училище
1854 р.	Закінчив (із золотою медаллю) гімназію в м. Новгород-Сіверський і вступив на медичний факультет Київського університету
1859 р.	Закінчив Київський університет зі ступенем пекаря з відзнакою
1859 р.	Працює міським лікарем у м. Лайшів Казанської губернії, почав працювати у фізіологічній лабораторії професора Ф.В. Овсяннікова (Казань)
1863 р.	Захистив докторську дисертацію у Казанському університеті «Про розвиток поперечно-смугастих м'язових волокон ядер (у жаби) і здобув ступінь доктора медицини»
1865-1867 рр.	Вдосконалював знання в кращих лабораторіях Бонну, Цюріху, Відню
1868 р.	Обраний Радою Казанського університету на посаду доцента
1869 р., 1 січня (новий стиль)	Обраний Радою Київського університету на посаду екстраординарного професора

	заснованої кафедри гістології , ембріології і порівняльної анатомії
1872-1875 рр.	Декан медичного факультету Київського університету
1878-1879 рр.	Публікація робіт, що містять докладний опис непрямого поділу (мітозу) тваринних клітин
1881-1882 рр.	Голова Товариства київських лікарів
1882 р.	Статський радник
1886 р.	Отримав звання заслуженого ординарного професора
1887 р.	Обраний почесним членом Товариства київських лікарів
1887-1888 рр.	Публікація розділів у книзі під редакцією М. Д. Лавдовського і Ф.В. Овсяннікова «Підстави до вивчення мікроскопічної анатомії людини і тварин ».
1892 р.	Вийшов у відставку
1894 р., 8 січня (новий стиль)	Помер у Києві, похований на Байковому кладовищі

Життєвий і творчий шлях Петра Івановича Перемєжжа

Народився 12/24 липня в с. Риботин Кролевецького повіту Чернігівської губернії у дворянській родині. Навчався в Кролевецькому повітовому училищі, а в 1848-1854 рр. - в Новгород-Сіверській гімназії. В 1859 р. (за деякими джерелами - 1851 р.) закінчив медичний факультет Київського університету і був призначений на посаду міського лікаря в м. Лайшів Казанської губернії, після чого працював у фізіологічній лабораторії кафедри фізіології та загальної патології Казанського ун-ту. В 1863 р. в Казанському університеті захистив докторську дисертацію *«Про розвиток поперечно-смугастих м'язових волокон з м'язових ядер (у жаби)»* і здобув ступінь доктора медицини. У 1865-1867 рр. вдосконалював знання в кращих лабораторіях Бонну, Цюріху, Відню. В 1868 р. отримав доцентуру в Казанському ун-ті, але того ж року почав викладати у Київському університеті. З 1870 р. - професор створеної ним кафедри гістології, ембріології та порівняльної анатомії, якою керував до 1891 р. В 1872-1875 рр. - декан медичного факультету Київського університету. Видатний вітчизняний вчений-гістолог, гістофізіолог, ембріолог. Представник морфолого-функціонального напрямку. Засновник і керівник Київської гістологічної школи. Зробив значний внесок у розвиток гістології в Україні: був у числі перших професорів, які створювали самостійні кафедри гістології, що стало поштовхом до розвитку цієї науки. Основні напрями діяльності: гістогенез та ембріогенез, гістоморфологічне вивчення м'язової тканини, гематологічні аспекти цитології. Дослідження вченого стали вагомим внеском у розвиток ендокринології. Вивчав ембріогенез селезінки, мікроскопічну будову щитоподібної залози, гіпофізу та кровоносних судин, їх функціональні зміни у

віковому та порівняльно-гістологічному аспектах. Першим дав морфологічний опис і чітку схему гістологічної будови гіпофізу (1867 р.), дослідив утворення та розвиток зародкових листків у курячому яйці (1868 р.). Першим встановив, що колоїд щитоподібної залози є продуктом її життєдіяльності. Його дослідження (рух клітин, зв'язок судин, розвиток, структура та регенерація скелетних м'язів, будова залоз внутрішньої секреції, тощо) означили нову епоху в цитології та кардіології. Вершиною наукової діяльності професора Перемежжа стало відкриття (незалежно від В. Флеммінга) феномену «суцільного поділу» тваринних клітин (1878 р.). Встановлення цього явища назавжди пов'язало його ім'я з найвеличнішим досягненням природознавства - колективним відкриттям мітозу. Дав опис нервових утворень, які пізніше І. Сеченов назвав м'язовими пропріоцепторами. Вивчаючи тканини живих личинок тритона, вперше описав всі стадії життєвого процесу, встановив особливості та тривалість його фаз. Надаючи великого значення вдосконаленню мікроскопічної техніки, розробив оригінальний метод консервації тканин. Цінним внеском у мікроскопічну техніку є винахід Перемежжа - перший вітчизняний мікроскоп (1878 р.), який за якістю не відрізнявся від зарубіжних мікроскопів Шиффердекера, Л. Ранв'є і був набагато дешевшим. Для першого вітчизняного посібника з гістології та мікроскопічної анатомії «Основи до вивчення мікроскопічної анатомії людини і тварин» (1887-1888 рр.) написав чотири розділи: «Вчення про клітини», «Тканина епітелію», «Система сечостатевих органів», «Система статевих органів». Учні професора Перемежжа: В. Подвисоцький, Ф. Ломинський.

Нагороджений орденами св. Станіслава 2-го ст. (1872 р.), св. Анни 2-го ст. (1875 р.), св. Володимира 3-го ст. (1883 р.).

Жив як справжній відлюдник, без дружини та дітей. Перебуваючи на лікуванні у факультетській терапевтичній клініці, об'єктивно оцінив свій стан і заповів провести патолого-анатомічний розтин свого тіла з науковою метою.

Помер 27 грудня 1893 р. (8 січня 1894 р.). Похований на Байковому кладовищі в Києві. Місце поховання вченого відоме, але могила не збереглася.

Хронологічний показчик праць П.І. Перемежка

1863

1. Перемежко П. И. О развитии поперечно-полосатых мышечных волокон из мышечных ядер (у лягушки) / П. И. Перемежко // Современная медицина. – 1863. - № 1. - С. 5-11.
2. DieEntwicklungder guergestreiften Muskelfasern aus Muskelkernen // Virchows Arch. - Bd 27, H. 1. – S. 116-126.

1865

3. Перемежко П. И. О развитии поперечно-полосатых мышечных волокон из мышечных ядер / П. И. Перемежко // Ученые записки Казанского ун-та по отделению физ.-мат. и мед. наук на 1863 г. - 1865. - Вып. 1. - С. 1-30.

1866

4. Перемежко П. И. Исследования о строении щитовидной железы : реферат / П. И. Перемежко // Современная медицина. – 1866. - № 32. - С. 514.
5. Zum Bau der Schilddruse // Zbl. med. Wissensch. – Bd. 4,N. 39. – S 609-611.
6. Uber den Bau des Hirnanhanges // Zbl. med. Wissensch. – Bd. 4, N. 48. – S. 753-756.

1867

7. Ein Beitrag zur Bau der Schilddruse//Ztschr. Wiss. Zool. – Bd. 17, H. 2. - S. 279-290.
8. Uber den Bau des Hirnanhanges // Virchows Archiv – Bd. 38, H. 3. – S. 329-342.

9. Beitrag zur Anatomie der Milz. – S.-Ber. : Akad. Wiss. Wien. Math.-naturwiss. – Bd.55, H. 4. – S. 539-542.

1868

10. Перемежко П. И. Об образовании зародышевых листков в курином яйце / П. И. Перемежко // Медицинский вестник. – 1868. - № 14. – С. 123-127.
11. Перемежко П. И. Об образовании зародышевых листков в курином яйце / П. И. Перемежко // Медицинский вестник. – 1868. - № 17. – С. 147-152.

1969

12. Перемежко П. И. Известия о деятельности и состоянии наших учебных заведений / П. И. Перемежко // Журнал Министерства народного Просвещения. – 1869. - Ч. 142, Кн. 4, Отд. 4. - С. 121-123.

1870

13. Перемежко П. И. Реферат об успехах гистологии в 1869 году. О клетке вообще / П. И. Перемежко // Протоколы заседаний общества киевских врачей от 31.X.1870 г. – К., 1870. - № 3. – С. 1-19.

1871

14. Перемежко П. И. Отзыв о сочинениях студентов С. Колачевского и М. Нестеровского / П. И. Перемежко // Университетские известия. – К., 1871. - № 10. - С. 34-36.

1872

15. Перемежко П. И. Разбор диссертации Л. Гутоб «О воспалении хряща» / П. И. Перемежко [соавт.],

Н. А. Хржонцевский, Ю. И. Мацин // Университетские известия. – К., 1872. – № 9. – С. 4.

16. Перемежко П. И. Разбор диссертации И. Сикорского «О лимфатических сосудах легких» / П. И. Перемежко [соавт.], Н. А. Хржонцевский, В. Б. Томса // Университетские известия. – К., 1872. – № 9. – С. 5-6.

1873

17. Перемежко П. И. О развитии зародышевых образовательных листков в курином яйце / П. И. Перемежко // Труды III съезда русских естествоиспытателей в Киеве, происходившего с 20 по 30 августа 1871 г. – К., 1873. – С. 36-37.
18. Перемежко П. И. Реферат об успехах гистологии в 1872 году / П. И. Перемежко // Протоколы заседаний общества киевских врачей. – К., 1873. – С. 21.

1875

19. Перемежко П. И. Отзыв об ученой и преподавательской деятельности профессора Иванова / П. И. Перемежко // Университетские известия. – К., 1875. – № 8. – С. 33-38.
20. Перемежко П. И. Разбор сочинений студентов Броэцкого и Бронниковского «О строении и развитии сухожилий» / П. И. Перемежко // Университетские известия. – К., 1875. – № 2. – С. 45-48.
21. Перемежко П. И. Разбор сочинения студента Добровольского «О строении костного мозга» / П. И. Перемежко // Университетские известия. – К., 1875. – № 2. – С. 42-44.

1878

22. Перемежко П. И. Микротом / П. И. Перемежко // Медицинский вестник. - Т. 18, № 15. – С.. 141-143.
23. Перемежко П. И. О делении животных клеток / П. И. Перемежко // Медицинский вестник. – 1878. - № 31. - С. 273-274.

1879

24. Перемежко П. И. Рецензия на сочинение д-ра Тритшеля «О нервах желудка»/ П. И. Перемежко // Университетские известия. – К., 1879. - № 9. - С. 43.

1880

25. Перемежко П. И. О делении красных кровяных шариков у амфибий : реферат / П. И. Перемежко // Речи и протоколы VI съезда русских естествоиспытателей и врачей. –СПб., 1880. - С. 119-120.

1881

26. Перемежко П. И. Консервирование разных органов животного тела по способу Giacomini / П. И. Перемежко // Приложение к протоколам заседаний общества киевских врачей за 1880-1881 гг. – 1881. - Вып. 1. - С. 14-19.
27. Перемежко П. И. Консервирование разных органов животного тела по способу Giacomini : реферат / П. И. Перемежко // Медицинское обозрение. – 1881. - Т. 16, № 10. – С. 548-549.

1882

28. Перемежко П. И. Отзыв о работах студентов Ф. Ломинского и И. Судакевича / П. И. Перемежко // Университетские известия. – К., 1882. - № 1. - С. 17-19.

1884

29. Перемежко П. И. Биография В. И. Дыбковского, профессора фармакологии и общей терапии / П. И. Перемежко // Биографический словарь профессоров и преподавателей / ред. проф. В. С. Иконникова. – К., 1884. – С. 188-195.
30. Перемежко П. И. Лаборатория при кафедре гистологии, эмбриологии и сравнительной анатомии / П. И. Перемежко // Историко-статистические записки об ученых и учебно-вспомогательных учреждениях императорского Университета св. Владимира / ред. проф. В. С. Иконникова. – К., 1884. – С. 298-301.

1885

31. Перемежко П. И. Отзыв о сочинении студента И. Колбасенко «Строение и развитие надпочечных желез» / П. И. Перемежко // Университетские известия. – К., 1885. – № 4. – С. 33-35.

1887-1888

32. Перемежко П. И. Система мочевых органов / П. И. Перемежко // Основания к изучению микроскопической анатомии человека и животных / под ред. М. Д. Лавдовского, Ф. В. Овсянникова. - СПб., 1988. – Т. 2. – С. 687-716.
33. Перемежко П. И. Система половых органов, мужские половые органы / П. И. Перемежко // Основания к изучению микроскопической анатомии человека и животных / под ред. М. Д. Лавдовского, Ф. В. Овсянникова. - СПб., 1988. – Т. 2. – С. 716-767.
34. Перемежко П. И. Ткань эпителия / П. И. Перемежко // Основания к изучению микроскопической анатомии человека и животных / под ред. М. Д. Лавдовского, Ф. В. Овсянникова. - СПб., 1887. – Т. 1. – С. 160-183.

35. Перемежко П. И. Учение о клетке / П. И. Перемежко // Основания к изучению микроскопической анатомии человека и животных / под ред. М. Д. Лавдовского, Ф. В. Овсянникова. - СПб., 1887. – Т. 1. – С. 49-109.

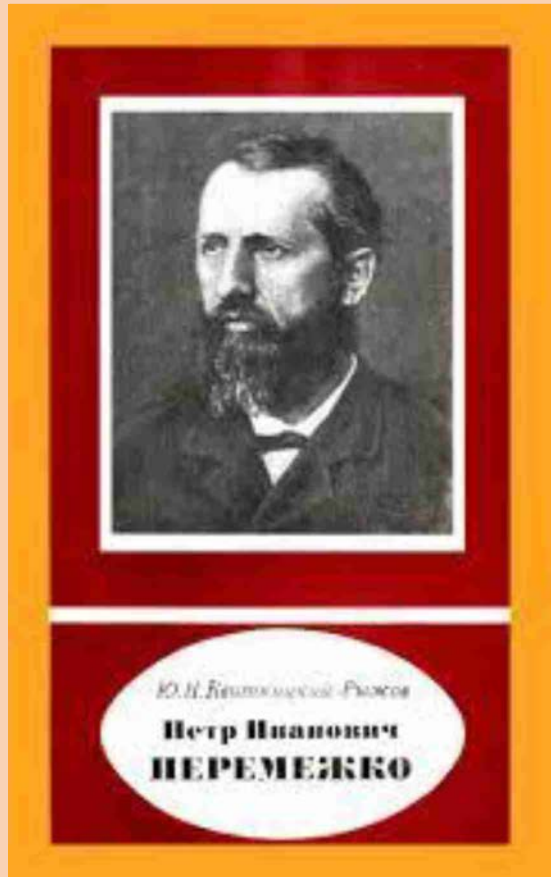
Роботи, які вийшли з лабораторії П.І. Перемежка

1. Баковецкий Н. И. О нервном шве. – К., 1877.
2. Добровольский О. К гистологии костного мозга / О. Добровольский // Журнал для нормальной и патологической гистологии и клинической медицины. – 1876. - № 9/10. – С. 468-506.
3. Зененко В. Н. О выхождении кровяных шариков / В. Н. Зененко // Протоколы заседаний общества киевских врачей от 17.X.1870 г. – 1870. - № 2. С. 1-6.
4. Колачевский С. К вопросу о строении костного мозга: дис. д-ра медицины / С. Колачевский. - К., 1881.
5. Колачевский С. К учению о морфологических элементах крови / С. Колачевский // Протоколы заседаний общества киевских врачей от 17.X.1870 г. – 1870. - № 2. – С. 6-10.
6. Колачевский С. О нервах печени / С. Колачевский // Университетские известия. – К., 1872. - № 8. - С. 1-18.
7. Колбасенко И. Строение и развитие надпочечных желез / И. Колбасенко // Университетские известия. – К., 1884. - № 5. – С. 1-36.
8. Ломинский Ф. Исследовать путем опыта у взрослых животных и, кроме того, у зародыша, могут ли размножаться нервные клетки делением / Ф. Ломинский // Университетские известия. – К., 1882. - № 3. - С. 1-32.
9. Ломинский Ф. К вопросу о делении нервных клеток / Ф. Ломинский // Приложения к протоколам заседаний общества киевских врачей за 1881—1882 гг. – 1882. - Вып. 1. - С. 70- 79.
10. Ломинский Ф. И. К учению о дегенерации нервных клеток / Ф. И. Ломинский // Врач. – 1884. - Т. 5, № 37. - С. 635-636.

11. Подвысоцкий В. В. Новые данные о тончайшем строении поджелудочной железы с историческим очерком учения об анатомическом еестроении / В. В. Подвысоцкий // Университетские известия. – К., 1881. - № 11. - С. 1-48.
12. Румшевич К. О. Внутриглазные мышцы птиц / К. О. Румшевич // Зап. Киевского о-ва естествоиспытателей. – 1876. – Т. 4(1), Вып. 3. - С. 177-222.
13. Соколов П. И. О регенерации поперечно-полосатых мышц после травматических повреждений / П. И. Соколов // Университетские известия. – К., 1881. - № 10. – С. 147-183.
14. Судакевич И. Развитие упругой ткани / И. Судакевич // Университетские известия. – К., 1882. - № 3. - С. 1-16.
15. Функе Э. Ф. О делении кровяных шариков у куриного зародыша / Э. Ф. Функе // Университетские известия. – К., 1881. - № 3. -С. 1-14.
16. Якимович Я. Н. О строении осевого цилиндра и нервной клетки / Я. Н. Якимович // Протоколы заседаний общества киевских врачей с приложениями за 1887—1888 гг., заседание от 27.11.1888 г. – 1888. - С. 86-87.

Литература про П.И. Перемежко

1. Аронов Г. Е. Исчезнувшая могила профессора Перемежко / Г. Е. Аронов // Все о медицине. – 1996. - № 11. – С. 7.
2. Богданов А. П. Перемежко П. И. : материалы для истории науч. и прикладной деятельности в России по зоологии и соприкасающимся с нею отраслям знания, преимущественно за последнее тридцатилетие / А. П. Богданов. - М., 1888. Т. 1.
3. Загоскин Н. П. Биографический словарь профессоров и преподавателей Казанского университета / Н. П. Загоскин. - Казань, 1904. – Ч. II. - С. 290-291.
4. Зазыбин Н. И. Перемежко П. И. / Н. И. Зазыбин // 125 лет Киевского медицинского института/ под ред. В. И. Милько [и др.]. – К., 1966, с. 147-148.
5. Змеев Л. Ф. Перемежко П. И. / Л. Ф. Змеев // Русские врачи-писатели с 1863 г. - СПб., 1889. -Тетрадь 5. – С. 57.
6. Квитницкий-Рыжов Ю. Н. Из истории первой киевской гистологической школы / Ю. Н. Квитницкий-Рыжов // Архив анатомии, гистологии и эмбриологии. – 1980. - Т. 78, № 5. - С. 107-111.
7. Квитницкий-Рыжов Ю. Н. П. И. Перемежко: к75-летию описания непрямого деления животных клеток / Ю. Н. Квитницкий-Рыжов // Успехи современной биологии. – 1955. - Т. 40, Вып. 3(6). - С. 364-371.
8. Квитницкий-Рыжов Ю. Н. П. И. Перемежко / Ю. Н. Квитницкий-Рыжов. – К. : Здоров'я, 1979. –

9. Квитницький-Рижов Ю. Н. Петр Иванович Перемежко (1833-1894) / Ю. Н. Квитницький-Рижов. – М. : Наука, 1985. – 104 с.
10. Квітницький-Рижов Ю. М. Перемежко П. І. / Ю. М. Квітницький-Рижов // Українська Радянська Енциклопедія. – К., 1963. - Т. 11. - С. 56-57.
11. Кузьмин М. К. Первый киевский профессор гистологии П. И. Перемежко / М. К. Кузьмин // Архив патологии. – 1957. - Т. 19, № 3. - С. 66-69.

12. Перемежко Петр Иванович // Большая энциклопедия. – СПб. : Изд.-во Мейера : Просвещение, 1904. - Т. 15. - С. 24.
13. Перемежко Петр Иванович – кафедра гистологии и эмбриологии // 150 лет Киевскому медицинскому ин-ту. – К., 1991. – С. 75-76.
14. Перемежко Петр Иванович // Энциклопедический словарь (Брокгауз и Ефрон). – СПб., 1898. - Т. 23, Кн. 45. - С. 29.
15. Перемежко Петро Іванович // Енциклопедія Сумщини : матеріали / за ред. В. Б. Звагельського. – Суми, 1998. – С. 44-45.
16. Станкевич Л. Перемежко П. И / Л. Станкевич // БМЭ. - 2-е изд. – М. : Советская энциклопедия, 1961. - Т. 23. – С. 884-885.
17. Сутулов Л. С. Перемежко П. И / Л. С. Сутулов // БМЭ. - 3-е изд. -М. : Советская энциклопедия, 1982. - Т. 19. - С. 8.
18. Чернобров І. В. Перемежко Петро Іванович / І. В. Чернобров // Сумщина в іменах : енцикл. довід. – Суми : АС-Медіа, 2003. – С. 347.
19. Чернобров І. В. Петро Іванович Перемежко / І. В. Чернобров // Люди милосердя. Сторінки історії медицини Сумщини / І. В. Чернобров. – Суми : Корпункт, 2001. – С. 77.
20. Чернобров И. В. Уроженцы Сумщины – руководители кафедр медицинских факультетов классических университетов / И. В. Чернобров // Медицинское образование в классических университетах: история и современность : материалы международной науч.-практ. конф., (г. Сумы, 16-17 мая 2002 г.) / под общей ред. К. К. Васильева. – Сумы, 2002. – С. 105.

21. Языков Д. Д. Перемежко П. И: обзор жизни и трудов русских писателей и писательниц: сб. отд-ния русского языка и словесности / Д. Д. Языков. – М., 1916. - Т. 95, № 3. - С. 185-187.

ЗМІСТ

1. Основні дати життя та діяльності П. І. Перемежка.....	3
2. Життєвий і творчий шлях Петра Івановича Перемежка...5	
3. Хронологічний показник праць П.І. Перемежка.....	8
4. Роботи, які вийшли з лабораторії П.І. Перемежка.....	14
5. Література про П.І. Перемежка.....	16
6. Зміст.....	20

Відгуки та пропозиції просимо надсилати за адресою:

**40000, м. Суми,
вул. Петропавлівська, 105
Сумська обласна наукова медична бібліотека
Тел/факс: 655-106
Тел: 62-23-57**